

بازی پول و قدرت

ما نه تنها در بهره گیری از فرصت‌ها کند عمل می‌کنیم، بلکه قوانین بازی اقتصاد را هم بر هم زده‌ایم.

امروز کشورهایی ثروتمندند که برای دستیابی به رشد بلند مدت و پایدار اقتصادی، به تجهیز و تخصیص بهینه منابع و سرمایه گذاری در اقتصادشان همت گمارده‌اند. در سال‌های گذشته، نگاه ما به مقوله سرمایه داری نگاه غلطی بوده که نتیجه آن فرار گسترده سرمایه‌ها اعم از سرمایه‌های مادی و انسانی شده است. درست در همان زمان، بسیاری از کشورهای توسعه یافته دنیا علاوه بر جذب سرمایه مستقیم خارجی (FDI)، بسیاری از شرکت‌های چند ملیتی را در کشورهای در حال توسعه و حتی توسعه یافته، به دلیل برخی مزایا همچون دستمزدها و هزینه‌های پایین انرژی خلق کردند و با سرمایه گذاری‌های گسترده‌ای که در این کشورها انجام دادند توانستند هم اسباب رشد و توسعه این کشورها را فراهم آورند و هم از این طریق به ارزش افزوده بیشتری دست یابند.

در حال حاضر، آمریکا سردمدار سرمایه گذاری و سرمایه پذیری در جهان است. سرمایه گذاری مستقیم آمریکایی‌ها در دیگر کشورهای جهان (FDI Abroad) در پایان سال ۲۰۰۹ برابر با ۳ هزار و ۲۵۹ میلیارد دلار و چیزی در حدود ۲۰ درصد کل سرمایه گذاری‌های خارجی کشورها در سطح جهان بوده است. به گزارش کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل (UNCTAD)، کشورمان با در اختیار داشتن ۷۹۳ میلیون دلار سرمایه

سرمایه‌دارهای جهان (۲۰۰۹) میلیارد دلار

کشور	FDI	FDI Abroad
آمریکا	۲,۳۹۸/۰	۳,۲۵۹/۰
فرانسه	۱,۲۰۲/۰	۱,۷۵۹/۰
انگلستان	۱,۰۲۵/۰	۱,۶۴۳/۰
هنگ کنگ	۸۷۳/۸	۸۰۸/۰
چین	۵۷۶/۱	۲۲۷/۳
روسیه	۲۵۵/۶	۱۹۶/۷
ژاپن	۲۰۵/۴	۷۲۶/۵
ترکیه	۲۰۵/۰	۱۴/۳
عربستان	۱۴۹/۳	۲۰/۵
امارات	۶۷/۶	۳۰/۹
ایران	۷/۸	۰/۷
کویت	۱/۱	۳۳/۱

استخراج: واحد تحقیقات «اقتصاد ایران» از آنکتاد

خصوصی واقعی - منبع اصلی درآمد و ثروت دولت‌ها و پادشاهان به شمار می‌رفتند، اما امروز بخش خصوصی ما کجا است و آنها کجا؟

قانون بازی

یک جامعه زمانی به بلوغ دست پیدا می‌کند که همزمان، از یک نظام اجتماعی منسجم، نظام سیاسی باثبات و در نهایت یک نظام اقتصادی مبتنی بر تولید ثروت برخوردار باشد. با توجه به ارتباط سه مؤلفه فوق در تکامل یک جامعه و از آنجا که فقدان یک عامل، کارایی بقیه عوامل را هم از بین می‌برد، باید علاوه بر توسعه زیرساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و مردم سالاری جهت انسجام نظام‌های اجتماعی و سیاسی، سرمایه گذاری‌های زیرساختی و مولد را هم در دستور کار قرار دهیم. البته این سرمایه گذاری باید از طریق بخش خصوصی انجام شود، چرا که حضور ۳ دهه‌ای دولت در اقتصاد کشور، چیزی جز ناکارآمدی را به بار نیاورده است. به موازات این امر، باید بخش خصوصی واقعی در اقتصاد - بدون پیش شرط و تبصره - گسترش یابد تا از این طریق، اقتصاد کشور بر مبنای اقتصاد بازار و مبتنی بر رقابت آزاد شکل گیرد. البته برای آن که بتوانیم در این راه به موفقیت کامل دست پیدا کنیم، باید یک سری الزامات یا به بیان مناسب‌تر، قوانین بازی را مو به مو اجرا کنیم که احترام به حقوق مالکیت خصوصی - که در اقتصاد اسلام هم کاملاً جایز شمرده شده - یکی از آنها است.

راه گذار از اقتصاد سنتی و تکیه بر اقتصاد ثروت ساز، استفاده از ظرفیت فضای رقابتی است. کاهش تصدی دولت و شبه دولتی‌ها در اقتصاد، ورود بخش خصوصی واقعی به اقتصاد، احترام به حقوق مالکیت که پایه و اساس نظام‌های تولید، توزیع و مصرف است، همگی به بلوغ اقتصاد کشور کمک می‌کنند.

به امید روزی که اقتصاد رقابتی در جای جای

بازارهای ایران حکمفرما شود. ■

گذاری در کشورهای خارجی - چیزی معادل ۰/۰۰۴ درصد سهم جهانی - در رده ۶۹ این رده بندی قرار دارد. همچنین جذب FDI آمریکا در سال ۲۰۰۹ معادل ۲ هزار و ۳۹۸ میلیارد دلار بوده که با این رقم ۱۴/۶۵ درصد کل FDI جهان را از آن خود کرده است. در این بین، جذب سرمایه خارجی کشورمان معادل ۷ هزار و ۸۵۴ میلیون دلار بوده که این رقم معادل ۰/۰۰۴ درصد کل FDI جهان است.

ارقام مذکور، اگر چه نشان از تلاش برای بهره گیری از ثروت خارجیان جهت رشد و توسعه اقتصادی ایران دارند، اما این که جذب سرمایه خارجی کشورمان از برخی کشورهای توسعه نیافته هم کمتر باشد تأسف برانگیز است. در حال حاضر کشورهایی همچون آنگولا، پاکستان، لیبی و ماکائو موقعیت بهتری در جذب FDI نسبت به کشور ما دارند که این مسأله، تدبیر بیشتر مسئولان را برای ثروت سازی از سرمایه خارجیان طلب می‌کند.

علاوه بر سرمایه گذاری، مسأله تأمین سرمایه و مشکلات مربوط به آن در سال‌های گذشته یکی دیگر از چالش‌های جدی پیش روی توسعه در ایران بوده و واقعاً بنگاه‌های تولیدی داخلی را در تنگنا قرار داده است. مهمترین دغدغه سال‌های اخیر عموم تولید کنندگان داخلی، مطالبات معوق و مشکلاتشان با نظام بانکی است. همین مسأله باعث شده تا شرایط رکودی وضع بدتری پیدا کند و در نتیجه تولید کنندگان ایرانی در سرمایه گذاری‌های مجدد خود دست به عصا راه بروند. حتی بسیاری از تولید کنندگان به دلیل عدم حمایت و حجم بالای انبار خود، نه تنها قید افزایش سرمایه را زده‌اند، بلکه حتی کسب و کار تولیدی خود را هم تغییر داده و بعضاً به وارد کننده بدل گشته‌اند. بازارهای کارآمد پول و سرمایه - که مکانیزم عملکرد آنها، استفاده بهینه از منابع کمیاب پولی و مالی را فراهم می‌آورند و رشد پایدار اقتصادی را مهیا می‌سازند - در کشور ما از کارایی لازم برخوردار نیستند و واقعاً چشم اسفندیار اقتصاد ایران شده‌اند.

از مسئولان باید این سؤال را پرسید که چرا سیاست‌هایی اتخاذ نمی‌کنند که مبتنی بر حمایت از تولید با مزیت باشد؟ در زمان‌های دور که نه کشورهای اروپایی و نه کشورهای آمریکایی، اقتصاد قدرتمندی نداشتند، تاجران و بازرگانان ایرانی - بخوانید بخش